

ISMERTETÉSEK. — REFERATE.

Die eingesandten Werke können gegenwärtig nur ungarisch referiert werden.

Internationaler Geologen- und Mineralogen Kalender für die Jahre 1953—54. Bearbeitet von Prof. Dr. Rudolf Cramer. Herausgegeben v. d. Deutschen Geol. Gesellschaft, Berlin, 1953. (Verlag Ferdinand Enke, Stuttgart.) Ára: 8.— Márka.

A 408 oldal terjedelmű könyvecske első fejezete a kutató szaktársak éiméit, a második az öt világrész földtani és rokonszaku intézményeinek tisztí címtárát foglalja magában. A harmadik fejezet az egyetemek, műegyetemek, főiskolák és múzeumok szakintézeteinek és személyzetüknek felsorolását tartalmazza. A negyedik fejezet a szaktársulatok éimét és kiadványait sorolja fel. A könyv igen hasznos. Kár, hogy magyar viszonylatban nem hibátlan: a magyar szakférfiak névmutatója nem teljes, egy-két helyen a vezeték és keresztnev feleserélése félreértésekre fog alkalmat adni: professzorok és magántanárok tanítási tárgykörének megjelölése több helyen téves. Reméljük, e hibákat már a következő kötetben helyesbíteni fogják. R. R.

L. Kober: Das Weltbild der Erdgeschichte. (I—VIII. és 1—160 old. 17 képpel és 1 táblával. Gustav Fischer Jena, 1952.) Fűzve RM 6.50, kötve RM 8.—

Ebben a rendkívül érdekesen megírt könyvben Kober geológiai világszemléletet ad. Abból indul ki, hogy az Isten által megteremtett világot s így magát a Földet is, az evolúció kormányozza. Az evolúció természetfilozófiai megvilágítása után az anyag evolúciójával foglalkozik. A történeti földtan nyomán végigvezet bennünket a Föld szeretlen anyagának egész fejlődésén a legrégebb időktől egészen a geológiai jelenkorig. Ennek a fejezetnek mintegy alapeszméje a Kober-féle geotektonika. Utána az állatvilág evolúcióját tárgyalja az egyes geológiai korok egymásutánjában. Legérdekesebb talán az a fejezete, amelyben a szellem evolúciójával foglalkozik. Munkája utolsó fejezetében összefoglaló áttekintést ad a földtörténeti világrépről.

Bogsch László dr.

J. Kaljuvee: Die Grossprobleme der Geologie. (1—162 old. 41 ábrával és 4 táblával. F. Wassermann, Tallinn (Reval), 1955.)

Kaljuvee ebben a könyvben azokkal a geológiai jelenségekkel foglalkozik, melyeket ő a geológia nagy problémáinak nevez. A problémák csoportosítása szerint könyve 3 fejezetre oszlik. Az első fejezetben (1—78. old.) a jégkorszak, az eljegesedések problémájával foglalkozik. Ebben a fejezetben néhány önálló megfigyelést közöl, melyek igazolására jól sikerült fényképeket is mellékel. A geológiai viszonyok tárgyalása után a faunisztikai viszonyokkal is foglalkozik, úgy, hogy ez a fejezet tulajdonképpen nem egyéb, mint a jégkorszakról szóló irodalom összevetése a szerző néhány önálló megfigyelésével kiegészítve. A munka második fejezetében (79—92. old.) a földkéreg diszlokációinak, a vulkanizmusnak és a sarkingadozásoknak a problémájával foglalkozik, irodalmi adatok alapján. Ez a fejezet teljesen Wegener eszméit hirdeti. (Szerző a könyvét Wegener emlékének ajánlja.) A mű barma-

dik fejezetében egészen fantasztikus megállapításokkal találkozunk. Szerző ebben a fejezetben felhívja a figyelmet a meteorhullásokra, ami szerinte igen fontos és eddig kellő figyelemre nem méltatott geológiai tényező. Főleg a szibériai meteorhullásokkal foglalkozik bővebben s ebből aztán egészen furesza következtetésekre jut. Így pl. a Neckar-menti primitív vulkánok csöveinek a keletkezését is azzal magyarázza, hogy azokra a helyekre meteoritek estek le, sőt azt is állítja, hogy a Nagy Magyar Alföld keletkezése a legnagyobb kozmikus testek egyikének a földkéregre való ráhullásával magyarázható!!! Szerinte minden nagyobb diasztrofikus jelenség a meteorhullásokra vezethető vissza. Ilyen és ehhez hasonló abszurdumokkal van tele ennek a fejezetnek a további része is. Elég legyen itt csak még azt megemlíteni, hogy a lánchegységek felgyűrődését is a kozmikus testeknek a földre hullásával igyekeznek megmagyarázni!

Bogsch László dr.

POLLAK A.: Geologische Untersuchungen über das Endstüek des Ostbalkans. (XLI. Band der Abh. d. Mathem.-Physis. Klasse d. Sächsischen Akademie d. Wiss. No. VII. Mit 2 Tafeln.) Leipzig, 1955.

A 60 oldalra terjedő munka méltó tagja a sorozatnak. Magába foglalja Ajtos, Tekenlik, Burundzuk, Guliea, Avren, Emine, Bela környékét Bulgáriában. Leírja a jelzett környékek faunáját, illetőleg kiegészítő meghatározásokat végzett. A leírt képződmények a mezozoikumba és palaeogénbe tartoznak. Molasseflys, alapkonglomerat és különböző nummulinás képződmények képezik a terület geológiai felépítésében a legfontosabb tagokat.

Kubacska András dr.

ROTARIDES M.: A lösz esigafaunája, összevetve a mai faunával, különös tekintettel a Szegedvidéki löszökre. (A szegedi alföldkutató bizottság könyvtára, VI. szak. o., Állattani Közlemények. 8. sz.) Szeged, 1951.

Hatalmas, 180 oldalra terjedő munka német resümével. Feldolgozza az idevágó irodalom nagy tömegét. Az egyes fajokról kitűnő rajzokat közöl s így a könyv pl. olyan geológus kezében, aki kint a területen felvételes munkát folytat, megbesülhetetlen az anyag átnézetes feldolgozása alkalmával. Megjelent munkájával a szerző olyan hiányt pótol, amely réges-régóta ott tátongett a negyedkor irodalmában. Számtalan hibát, tévedést igazít helyre és revideálja az egész idevágó magyar irodalmat. Elolvasását, ill. átnézését minden geológus figyelmébe ajánljuk.

Kubacska András dr.

J. L. WILSER: Lichtreaktionen in der fossilen Tierwelt. (I—VI, és 1—192. oldal, Gebrüder Borntraeger, Berlin, 1951.)

Szerző, aki a freiburgi egyetem tanára, kutatásai során arra a meggyőződésre jutott, hogy egyes állattörzsek felvirágozása vagy hirtelen kipusztulása részben egybeesett a történeti földtanban megismert klímooptimumokkal, részben pedig követte azokat. Minthogy ez a jelenség az egész világon kimutatható, olyan okok után kutatott, amelyek az egész földön lehetővé tették az élővilágnak ezt a megfigyelt, aránylag gyors változását. Így terelődött figyelmé azoknak a reakcióknak a vizsgálatára, melyek a fényenergia hatására következnek be. A recens anyagon végzett vizsgálatok azt mutatják, hogy az egyes állattörzsek annál nagyobb variálódási képességet mutatnak, minél érzékenyebbek a fényingerekkel szemben. Az állatok és növények életében főleg a rövid hullámú fénysugaraknak van nagy szerepe. Ezek a sugarak fiziológiailag hatnak és a sejtekre, szervekre, szervezetekre, az anyagcserére, a kultakaróra, a tartózkodási hely megválasztására nagy átalakító befolyással bírnak. Wil-

ser tehát ebben a könyvében tulajdonképen a paleofiziológia egyik új ágát, a *paleofotobiológiát* alapítja meg.

A munka 5 részre oszlik. Az első, általános részben szerző a klimatikus alapfogalmak vázolósa után sorra veszi a fény fiziológiai hatását az egyes szervrendszerekre és életmegnyilvánulásokra. Munkájának ebben a részében legérdekesebb talán az a fejezet, amelyben a fénynek a belsőelválasztású mirigyek rendszerére gyakorolt hatásával foglalkozik. A második rész a gerincek, majd a gerinctelen állatok paleofotobiológiáját tárgyalja. Ebből a részből különösen a dinosaurusokkal és a cephalopodákkal foglalkozó fejezeteket kell kiemelniünk. A munka harmadik része a persistencia kérdésével foglalkozik, majd a növényekkel paleofotobiológiai szempontból, végül pedig azokat a hatásokat vizsgálja, amelyeket a fény a kőzetképződésre fejt ki. A munka végén a csaknem 8 oldalt kitevő irodalmi felsorolás előtt, táblázatokat közöl, melyek mintegy áttekintő összefoglalását adják munkájának.

Wilsner érdekes munkája bizonyára sok paleontológus érdeklődését fogja felkelteni s ezzel megindul talán majd a kísérletek sorozata is, melyek hivatva lesznek tisztázni a fény szerepét az őslények életében.

Bogsch László dr.